

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Румяна Божинова

ИИНЧ - БАН

На дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, докторантска програма „Педагогическа и възрастова психология“

Автор: Исмини Ангелики Кавелиду

Тема: „Емоционална интелигентност и академична успеваемост при сиблинги с типичен растеж и при тези със специални образователни потребности“

Научен ръководител: Доц. д-р Биляна Йорданова

Актуалност на темата

Дисертацията на Исмини Кавелиду представлява безспорен научен и приложен интерес. От една страна, тя е фокусирана върху емоционалната интелигентност. Тя, според съвременните изследвания, е определяща в аспекта на взаимоотношенията на индивида с другите, както и с определен ефект върху успешността на повечето от реализираните от него дейности. Налага се също виждането, че емоционалната интелигентност може да бъде развивана във времето, най-успешно в детска възраст. Изучаването на различните фактори на влияние (среда, обучение) е едно от най-актуалните направления в областта, към което определено се отнася и конкретната дисертационна работа.

От друга страна, проектираният в дисертацията изследователски интерес, е насочен към децата със специални образователни потребности. Търсенето на връзка между емоционалната интелигентност на тези деца, техният академичен успех и семейна среда, придава особена приложна стойност на предложената дисертационна тема.

Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертацията е разработена в рамките на 207 страници. Тя съдържа три глави, увод, заключение, литература и приложения. Илюстративният материал включва 73 таблици, 38 фигури, 2 диаграми и 3 приложения. Цитирани са 153 източника, всички са на английски език, предимно от периода след 2000 година. Структурата на труда и следваното изложение е в съответствие с емпиричния характер на дисертационното изследване.

В първа глава на дисертацията успешно са изведени теоретичните предпоставки на изследването. Проследени са феномените, върху които е центриран изследователския интерес. На първо място това са емоционалната интелигентност и академичния успех. Подробно е представено тяхното теоретично и емпирично третиране, включително връзката между тях. Определен акцент в тази част е поставен върху специалните образователни потребности и тяхното изучаване в аспекта на специфика, емоционална интелигентност и академичен успех. Докторантката убедително очертава проблемите, които са дискуссионни или не достатъчно проучени и сполучливо обосновава актуалността на избраната тема.

Като цяло, Исмини Кавелиду показва подчертано широка осведоменост върху базовите и съвременните виждания и изследвания по дискутираните проблеми. Успява достатъчно целенасочено да изгради настоящата обзорна част и да създаде база за поставяне на дисертационното изследване.

Втора глава на дисертацията отразява постановката и дизайна на емпиричното изследване. Тя е ясно и добре структурирана. Целта, задачите и хипотезите на изследването са коректно формулирани и подходящо илюстрирани. Съгласно направената в началото на главата обосновка, моделът на изследването се базира на необходимостта от търсене на възможности за повишаване на субективното благополучие на децата със специални образователни потребности, свързано с тяхната емоционална интелигентност и академичен успех. В тази връзка интересът на докторантката е привлечен от семейната среда в лицето на сиблингите на тези деца. Съответно, изследването е насочено към изучаване на: 1) Емоционалната интелигентност на децата със специални образователни

потребности в сравнение с емоционалната интелигентност на техните братя и сестри и 2) Академичният успех на децата със специални образователни потребности в сравнение с техните братя и сестри. В същото време обаче не е планирано изучаването на връзката между емоционалната интелигентност и академичния успех, което теоретично е предпоставено. Моделът на изследването е обогатен с включването на ниво на обучение, тип училище, пол и възраст.

Подходящо са подбрани, включените в изследването методи. Чрез тях, за всяко дете са получени: 1) личните данни, предоставени от родителите; 2) академичния успех (училищното представяне), споделен от учителите и 3) емоционалната интелигентност, изучена със съответен въпросник (J.W. Lloyd, 2012), попълнен от отделното дете. Приложената процедура на изследването е добре планирана и подходящо проведена. Извадката от изследвани лица е съобразена с целта и задачите на изследването.

В трета глава докторантката излага резултатите от изследването. На базата на проведения честотен анализ, еднофакторен дисперсионен анализ (ANOVA) и Т тест за независими извадки са проследени в сравнителен план основните тенденции по отношение на емоционалната интелигентност и академичния успех, демонстрирани от децата със специални образователни потребности и техните братя и сестри (с обичайно развитие). Ясно, подробно и коректно са представени статистически доказаните закономерности по отношение на изучаваните явления и съответно подходящо таблично илюстрирани. В рамките на три подраздела и 10 параграфа са представи резултатите от проверката на издигнатите хипотези към всяка от поставените задачи. Правомерно са описани различията между изследваните групи. Специален интерес представляват установените различия по отношение на изучаваните променливи, свързани с индивидуалната специфика на отклоненията/уврежданията, които имат децата със специални образователни потребности. Положителен момент е сравнението, което докторантката прави между резултатите от дисертационното изследване и резултатите от други проучвания в конкретната област. Изложението би спечелило, ако отбелязваните статистически различия, са анализирани в чисто психологичен план.

Дисертацията добива завършен вид с представеното **заключение**, което в обобщен вариант обсъжда резултатите от изследването, на фона на установени преди него закономерности по отношение на изучаваните феномени.

Препоръчвам отбелязаната от докторантката готовност за репликиране на изследването върху по-голяма извадка да бъде съчетано с проучване на връзката между емоционалната интелигентност и академичния успех при децата със и без специални образователни потребности. Определен интерес също представлява, дали семейната среда, в която има повече деца не е по-благоприятна за емоционалната интелигентност на децата със специални образователни потребности в сравнение с отсъствието на такава.

Представената дисертационна работа, като цяло свидетелства за добрата осведоменост на Исмини Кавелиду по дискутираните проблеми, за умението ѝ да планира и провежда изследвания в областта на възрастовата и педагогическата психология.

Научните приноси на рецензираната дисертацията могат да бъдат открити в следните основни насоки:

- Формулиран и осъществен е модел на изследване, визиращ емоционалната интелигентности и академичния успех на децата със специално образователни потребности в сравнение с другите деца от семейството. Подобно изследване предполага разширяване на представата за връзката на емоционалната интелигентност и академичния успех с непосредствената среда на детето, която до този момент е negliжирана;
- Установено е, че децата със специални образователни потребности показват по-ниско равнище на емоционална интелигентност в сравнение с другите деца от семейството, които нямат подобни потребности;
- Констатирано е, че спецификата на образователните потребности на децата (при аутизъм, дислексия, различни синдроми и др.) се отразява върху академичния им успех, а също върху различието му в сравнение със сиблингите;
- Установено е, че емоционалната интелигентност и академичния успех са свързани с индивидуалните особености „равнище на обучение“, „тип училище“ възраст и пол.
- Апробиран е въпросник за емоционална интелигентност при деца в

предюношеска възраст (Lloyd, 2012);

*

Исмени Кавелиду прилага три самостоятелни **публикации на английски език**, свързани с работата ѝ върху дисертационното проучване.

Приложеният от Исмени Кавелиду **реферат** отразява достатъчно пълно и точно дисертационния труд и отговаря на съответните изисквания.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Предложеният от **Исмени Кавелиду** дисертационен труд на тема: **„Емоционална интелигентност и академична успеваемост при сиблинги с типичен растеж и при тези със специални образователни потребности“** Доказва, много добрата ѝ теоретична и методологична подготовка, както и способността ѝ да подлага на изучаване проблеми, които са актуални от научна гледна точка и от гледна точка на образователната практика.

Дисертационният труд напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и правилника за прилагането му. Посоченото по-горе ми дава основание с убеденост да гласувам за присъждането на **Исмени Кавелиду** образователната и научна степен «Доктор» по направление «Психология».

15. 06. 2024 г.

Проф. д-р Румяна Божинова

STANOVISHE

By **Prof. Romyana Bozhinova, Ph.D.**

IINCH – BAS

On a dissertation work for awarding the educational and scientific degree "doctor", in the field of higher education 3. Social, Economic and Legal sciences, professional direction 3.2. Psychology, doctoral program "Pedagogical and Developmental Psychology"

Author: Ismini Angeliki Kavelidou

Topic: "Emotional intelligence and academic achievement in siblings with typical growth and those with special educational needs"

Research supervisor: Assoc. Dr. Bilyana Yordanova

Relevance of the topic

Ismini Kavelidou's dissertation is of undeniable scientific and applied interest. On the one hand, it is focused on emotional intelligence. It is, according to modern researches, decisive in the aspect of the relationship of the individual with the arcs, as well as having a certain effect on the success of most of the activities carried out by him. It is also necessary to see that emotional intelligence can be developed over time, most successfully in childhood. The study of the various factors of influence (environment, training) is one of the most current directions in the field, to which the specific dissertation work definitely refers.

On the other hand, the research interest designed in the dissertation is aimed at children with special educational needs. The search for a relationship between the emotional intelligence of these children, their academic success and family environment, gives a particular applied value to the proposed dissertation topic.

Characterization and evaluation of the dissertation work

The dissertation is developed within 207 pages. It contains three chapters, introduction, conclusion, references and appendices. Illustrative material includes 73 tables, 38 figures, 2 diagrams and 3 appendices. 153 sources are cited, all in English, mostly from the period after 2000. The structure of the work and the following exposition is in accordance with the empirical nature of the dissertation research.

In the **first chapter** of the dissertation, the theoretical premises of the research are successfully presented. The phenomena on which the research interest is centered have been traced. First and foremost are emotional intelligence and academic success. Their theoretical and empirical treatment, including the relationship between them, is presented in detail. A certain emphasis in this part is placed on special educational needs and their study in the aspect of specificity, emotional intelligence and academic success. The doctoral student convincingly outlines the issues that are debatable or not sufficiently studied and successfully justifies the relevance of the chosen topic.

Overall, **Ismi Angeliki Kavelidou** shows a markedly broad awareness of basic and contemporary views and research on the issues discussed. Succeeds in building the present overview part in a sufficiently purposeful way and creating a basis for placing the dissertation research.

The **second chapter** of the dissertation reflects the setting and design of the empirical study. It is clear and well structured. The purpose, tasks and hypotheses of the research are correctly formulated and appropriately illustrated. According to the justification made at the beginning of the chapter, the model of sitting out is based on the need to seek opportunities to increase the subjective well-being of children with special educational needs, related to their emotional intelligence and academic success. In this regard, the interest of the doctoral student was attracted by the family environment in the person of the siblings of these children. Accordingly, the research aimed to study: 1) The emotional intelligence of children with special educational needs compared to the emotional intelligence of their siblings and 2) The academic success of children with special educational needs compared to their siblings. At the same time, however, the study of the relationship between emotional intelligence and academic success, which is theoretically assumed, was not planned. The research model was enriched by the inclusion of level of education, type of school, gender and age.

The methods included in the study were appropriately selected. Through them, the following were obtained for each child: 1) the personal data provided by the parents; 2) academic success (school performance) shared by teachers and 3) emotional intelligence studied with a corresponding questionnaire (J.W. Lloyd, 2012) completed by the individual child. The applied research procedure is well planned and appropriately conducted. The sample of researched persons is consistent with the purpose and tasks of the research.

In the **third chapter**, the doctoral student presents the results of the research. Based on the conducted frequency analysis, one-way analysis of variance (ANOVA) and T-test for independent samples, the main trends in terms of emotional intelligence and academic success, demonstrated by children with special educational needs and their brothers and sisters (with usual development). The statistically proven regularities regarding the studied phenomena are presented clearly, in detail and correctly, and accordingly appropriately illustrated in tables. Within three subsections and 10 paragraphs, the results of the verification of the raised hypotheses for each of the tasks are presented. The differences between the studied groups are legitimately described. Of particular interest are the established differences in relation to the studied variables, related to the individual specificity of the deviations/impairments that children with special educational needs have. A positive point is the comparison that the doctoral student makes between the results of the dissertation research and the results of other studies in the specific field. The exposition would have won if the observed statistical differences were analyzed in a purely psychological way.

The dissertation takes on a finished form with the presented **conclusion**, which in a generalized version discusses the results of the research, against the background of regularities established before it in relation to the studied phenomena.

I recommend that the doctoral student's noted willingness to replicate the study on a larger sample be combined with a study of the relationship between emotional intelligence and academic success in children with and without special educational needs. A certain interest is also whether the family environment in which there are more children is not more favorable for the emotional intelligence of children with special educational needs compared to the absence of such.

The presented dissertation work, in general, testifies to Ismeni Cavellido's good awareness of the discussed problems, to her ability to plan and conduct research in the field of age and pedagogical psychology.

The **scientific contributions** of the peer-reviewed dissertation can be found in the following main directions:

- A research model was formulated and implemented, looking at the emotional intelligence and academic success of children with special educational needs compared to other children in the family. Such research suggests expanding the understanding of the relationship between

emotional intelligence and academic success with the child's immediate environment, which has so far been neglected;

- It has been established that children with special educational needs show a lower level of emotional intelligence in comparison with other children in the family who do not have similar needs;

- It has been established that the specificity of the children's educational needs (with autism, dyslexia, various syndromes, etc.) affects their academic success, as well as its difference compared to their siblings;

- Emotional intelligence and academic success were found to be related to the individual characteristics "level of education", "type of school", age and gender.

- A questionnaire for emotional intelligence in pre-adolescent children has been tested (Lloyd, 2012);

*

Ismini Cavelidou is applying for three independent publications in English related to her dissertation research work.

The abstract submitted by Ismini Kavelidou sufficiently fully and accurately reflects the dissertation work and meets the relevant requirements.

CONCLUSION

The dissertation work proposed by **Ismini Angeliki Kavelidou** on the topic: "Emotional intelligence and academic success in siblings with typical growth and in those with special educational needs" proves her very good theoretical and methodological preparation, as well as her ability to subject to study problems that are current from a scientific point of view and from the point of view of educational practice.

The dissertation fully complies with the requirements of the ZRASRB and the regulations for its implementation. The above gives me reason to vote with conviction for awarding **Ismini Angeliki Kavelidou** the educational and scientific degree "Doctor" in the field of "Psychology".

15. 06. 2024.

Prof. Romyana Bozhinovha, Ph.D.